Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) ____________________

   (Name) ____________________

2. (Signature) ____________________

   (Name) ____________________

Roll No. | | | | | | | | |

(In figures as per admission card)

Roll No. ____________________

(In words)

Test Booklet No.

D – 3807

PAPER – III

MARATHI

Time : 2½ hours] **[Maximum Marks : 200**

Number of Pages in this Booklet : **32** Number of Questions in this Booklet : **26**

Instructions for the Candidates

1. Write your roll number in the space provided on the top of this page.
2. Answers to short answer/essay type questions are to be given in the space provided below each question or after the questions in the Test Booklet itself.

   No Additional Sheets are to be used.
3. At the commencement of examination, the question booklet will be given to you. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as below :
   (i) To have access to the Test Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal and do not accept an open booklet.
   (ii) **Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to pages/questions missing or duplicate or not in serial order or any other discrepancy should be got replaced immediately by a correct booklet from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the question booklet will be replaced nor any extra time will be given.**
4. Read instructions given inside carefully.
5. One page is attached for Rough Work at the end of the booklet before the Evaluation Sheet.
6. If you write your name or put any mark on any part of the Answer Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. You have to return the Test booklet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall.
8. **Use only Blue/Black Ball point pen.**
9. **Use of any calculator or log table etc. is prohibited.**
10. **There is NO negative marking.**

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. पहले पृष्ठ के ऊपर नियत स्थान पर अपना रोल नम्बर लिखिए।
2. लघु प्रश्न तथा निबंध प्रकार के प्रश्नों के उत्तर, प्रत्येक प्रश्न के नीचे या प्रश्नों के बाद में दिये हुये रिक्त स्थान पर ही लिखिये।

   इसके लिए कोई अतिरिक्त कागज का उपयोग नहीं करना है।
3. परीक्षा प्रारम्भ होने पर, प्रश्न-पुस्तिका आपको दे दी जायेगी। पहले पाँच मिनट आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने तथा उसकी निम्नलिखित जाँच के लिए दिये जायेंगे जिसकी जाँच आपको अवश्य करनी है :
   (i) प्रश्न-पुस्तिका खोलने के लिए उसके कवर पेज पर लगी सील को फाड़ लें। खुली हुई या बिना स्टीकर-सील की पुस्तिका स्वीकार न करें।
   (ii) **कवर पृष्ठ पर छपे निर्देशानुसार प्रश्न-पुस्तिका के पृष्ठ तथा प्रश्नों की संख्या को अच्छी तरह चैक कर लें कि ये पूरे हैं। दोषपूर्ण पुस्तिका जिनमें पृष्ठ / प्रश्न कम हों या दुबारा आ गये हों या सीरियल में न हों अर्थात किसी भी प्रकार की त्रुटिपूर्ण पुस्तिका स्वीकार न करें तथा उसी समय उसे लौटाकर उसके स्थान पर दूसरी सही प्रश्न-पुस्तिका ले ले। इसके लिए आपको पाँच मिनट दिये जायेंगे। उसके बाद न तो आपकी प्रश्न-पुस्तिका वापस ली जायेगी और न ही आपको अतिरिक्त समय दिया जायेगा।**
4. अन्दर दिये गये निर्देशों को ध्यानपूर्वक पढ़ें।
5. उत्तर-पुस्तिका के अन्त में कच्चा काम (Rough Work) करने के लिए मूल्यांकन शीट से पहले एक पृष्ठ दिया हुआ है।
6. यदि आप उत्तर-पुस्तिका पर अपना नाम या ऐसा कोई भी निशान जिससे आपकी पहचान हो सके, किसी भी भाग पर दर्शाते या अंकित करते हैं तो परीक्षा के लिये अयोग्य घोषित कर दिये जायेंगे।
7. आपको परीक्षा समाप्त होने पर उत्तर-पुस्तिका निरीक्षक महोदय को लौटाना आवश्यक है और इसे परीक्षा समाप्ति के बाद अपने साथ परीक्षा भवन से बाहर न लेकर जायें।
8. **केवल नीले / काले बाल प्वाईंट पैन का ही इस्तेमाल करें।**
9. **किसी भी प्रकार का संगणक (कैलकुलेटर) या लाग टेबल आदि का प्रयोग वर्जित है।**
10. **गलत उत्तर के लिए अंक नहीं काटे जायेंगे।**

MARATHI

मराठी

PAPER—III

NOTE: **This paper is of two hundred (200) marks containing four (4) sections. Candidates are required to attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.**

ही प्रश्नपत्रिका दोनशे (200) गुणांची असून तिच्यात चार विभाग आहेत. प्रत्येक विभागांतर्गत तपशीलवार सूचनांप्रमाणे उमेदवाराने प्रश्न सोडवावयाचे आहेत.

SECTION - I
विभाग – I

Note : This section contains five (5) questions based on the following poem. Each question should be answered in about thirty (30) words and each carries five (5) marks. **(5x5=25 marks)**

या विभागात पुढील कवितेवर आधारित असे पाच (5) प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर सुमारे तीस (30) शब्दांत द्यावयाचे आहे. प्रत्येक प्रश्नास पाच (5) गुण आहेत. **(5x5=25 गुण)**

इतका वाईट नाही मी; जितका तू आज समजतेस
दाहक नव्हते ऊन जितके तू आज समजतेस

तडजोड केली नाही जीवनाशी; हे असे दिवस आले
आयुष्यभर स्वागतास पेटते निखारेच सामोरे आले

हारलो कैकदा झुंजीत; तूच पदराचे शीड उभारलेस
हताश होवून गोठलो; तूच पाठीवर हात ठेवलेस.

कसे जगलो आपण, किती सांगू, किती करून देऊ याद
पळे युगासम भासली; नाही बोलवत, नको ती मोजदाद.

अशी उदास, आकुल, डोळ्यांत जहर साठवीत पाहू नको
आधीच शरमिंदा झालो आहे; अधिक शरमिंदा करू नको

आयुष्य घृणेत सरणार नाही; हवीच तर घृणाही ठेव.
ज्या खडकावर घुसळलीस मान त्या माणसावर विश्वास ठेव.

1. ह्या कवितेतील निवेदक ज्या व्यक्तीस उद्देशून बोलत आहे, त्या व्यक्तीशी असलेल्या त्याच्या नात्याचे स्वरुप स्पष्ट करा.

2. निवेदकाच्या वाट्याला कोणत्या प्रकारचे आयुष्य आले ?

3. ‘पेटते निखारे’, ‘पदराचे शीड’, ‘डोळ्यांतील जहर’ या प्रतिमांचे स्पष्टीकरण करा.

4. निवेदक शेवटी कोणती विनवणी करतो ?

5. या कवितेतील भावस्थितीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

SECTION - II
विभाग – II

Note : This section contains fifteen (15) questions each to be answered in about thirty (30) words. Each question carries five (5) marks. **(5x15=75 marks)**

या विभागात पंधरा (15) प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर सुमारे तीस (30) शब्दांत द्यावयाचे आहे. प्रत्येक प्रश्नास पाच (5) गुण आहेत. **(5x15=75 गुण)**

6. संत जनाबाईंची वाङ्‌मयीन कामगिरी सांगा.

7. 'सभासदाची बखर' या बखरीचा कर्ता कोण ते सांगून या बखरीची वाङ्‌मयीन वैशिष्ट्ये सांगा.

8. 1960 नंतरच्या कोणत्याही दहा कवींची नावे व त्यांच्या प्रत्येकी एका काव्यसंग्रहाचे नाव लिहा.

9. दुर्गा भागवत यांच्या ललितलेखनाची वैशिष्ट्ये सांगा.

10. मराठी भाषेने संस्कृत भाषेपासून कोणकोणते ऋण घेतले ते सांगा.

11. 'व्युत्पत्ती' आणि 'अभ्यास' या घटकांचे काव्यनिर्मितीमधील महत्त्व सांगा.

12. मुकुलभट्टाने सांगितलेले लक्षणेचे पाच प्रकार उदाहरणांसह सांगा.

13. साहित्यसमीक्षेची कोणतीही पाच कार्ये सांगा.

14. आस्वादक समीक्षेला कोणत्या मर्यादा पडतात ते सांगा.

15. नाटक आणि एकांकिका यांतील फरक वर्णन करा.

16. प्रार्थना समाजाची स्थापना केव्हा झाली ते सांगून या समाजाचे कार्य थोडक्यात सांगा.

17. प्रसिद्धी माध्यमांचा साहित्यनिर्मितीवर होणारा परिणाम सांगा.

18. वि.दा.सावरकर यांच्या वैचारिक निबंधांतून व्यक्त झालेल्या विज्ञाननिष्ठेची माहिती द्या.

19. मराठीमधील प्रमुख अनियतकालिकांची नावे सांगून या चळवळीतून नावारूपाला आलेल्या साहित्यिकांची माहिती द्या.

20. 'दंडकारण्यातील प्रणयिनी' या कथेतून प्राचीन काळचे वातावरण कसे रंगविले आहे ते सांगा.

SECTION - III
विभाग – III

Note : This section contains five (5) questions from each of the electives / specialisations. The candidate has to choose only one elective / specialisation and answer all the five questions from it. Each question carries twelve (12) marks and is to be answered in about two hundred (200) words. All questions compulsory. **(12x5=60 marks)**

या विभागात प्रत्येक ऐच्छिक / वैकल्पिक अभ्यासक्रमावर आधारित पाच (5) प्रश्न आहेत. उमेदवाराने कोणताही एकच ऐच्छिक / वैकल्पिक विषय निवडून त्यावरील सर्व पाचही प्रश्न सोडवावयाचे आहेत. प्रत्येक प्रश्नास बारा (12) गुण असून प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर सुमारे दोनशे (200) शब्दांत लिहावयाचे आहे. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत. **(12x5=60 गुण)**

ऐच्छिक I - लोकसाहित्य

21. लोककला आणि लोकजीवन यांचा परस्परसंबंध सोदाहरण विशद करा.
22. दुर्गा भागवत किंवा इरावती कर्वे यांच्या लोकसाहित्यविषयक संशोधनाचे समालोचन करा.
23. मराठी लोकगीतांतून स्त्रियांचे भावविश्व कसे उलगडते ते उदाहरणांसह लिहा.
24. लोककथांमधील कल्पनाविश्व सोदाहरण स्पष्ट करा.
25. 'नमन-खेळे' या लोककलेचे स्वरूपविशेष उलगडून दाखवा.

किंवा

ऐच्छिक II – तौलनिक साहित्याभ्यास

21. तुलना हा तौलनिक साहित्याभ्यासाचा स्थायिभाव असला तरी ही तुलना करताना कोणकोणत्या गोष्टींची काळजी घ्यावी लागते त्याचे वर्णन करा.
22. प्रभव (reception) या संकल्पनेचे स्वरूप सांगून एकोणिसाव्या शतकात इंग्लिश साहित्याचा स्वीकार मराठी साहित्याने कसा केला ते या संकल्पनेच्या आधारे स्पष्ट करा.
23. मॅक्समुल्लरपासून सुजित मुखर्जी यांच्यापर्यंत भारतीय साहित्य या संकल्पनेच्या व्याप्तीमध्ये कसे परिवर्तन होत गेले ते सांगा.
24. 'चांगले भाषांतर' आणि 'मुळाबरहुकूम भाषांतर या दोन्ही कल्पनांमधील वेगळेपण आणि परस्परसंबंध स्पष्ट करा.
25. रवींद्रनाथ टागोरांच्या 'गीतांजली' चे अनुवाद मराठीमध्ये कोणी कोणी केले ते सांगून या अनुवादांचा मराठी कवितेवर काही परिणाम झाला का, याची चर्चा करा.

किंवा

ऐच्छिक III – स्त्रीवादी साहित्याभ्यास

21. स्त्रीवादी साहित्याभ्यास फक्त स्त्रियांनी लिहिलेल्या साहित्याचाच करता येतो का, याची साधकबाधक चर्चा करा.
22. स्त्रीवादी समीक्षाविचार साहित्यकृतीच्या मूल्यमापनास उपयुक्त ठरतो का? साधार चिकित्सा करा.
23. मराठीमध्ये स्त्रियांनी लिहिलेल्या कथांमधून कोणकोणत्या स्त्रीसमस्यांचे दर्शन घडते त्याचे वर्णन करा.
24. स्त्रियांच्या प्रश्नांसंबंधी वैचारिक लेखन मराठीमध्ये पुरेशा प्रमाणात व पुरेशा सखोलतेने झालेले आहे काय याची चिकित्सा करा.
25. मराठीमधील स्त्रियांच्या आत्मकथनांतून व्यक्त होणाऱ्या सामाजिकतेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ऐच्छिक IV - ग्रामीण साहित्य

21. मराठी साहित्यात ग्रामीण साहित्याचा वेगळा प्रवाह का मानावा लागतो त्याची चिकित्सा करा.
22. मराठी ग्रामीण साहित्यातील सामाजिकतेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
23. भास्कर चंदनशिव किंवा प्रतिमा इंगोले यांच्या साहित्यविश्वाचा परिचय करून द्या.
24. 'पाणकळा' (र.वा.दिघे) किंवा 'बनगरवाडी' (व्यंकटेश माडगूळकर) या साहित्यकृतीचे ग्रामीण साहित्य या दृष्टिकोनातून परीक्षण करा.
25. मराठी ग्रामीण कादंबरीची स्वरुपवैशिष्ट्ये उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

किंवा

ऐच्छिक V - दलित साहित्य

21. दलित साहित्यनिर्मितीमागील प्रेरणा आणि त्याचे स्वरूप यांमधील अनुबंध उलगडून दाखवा.
22. दलित साहित्याच्या वाटचालीमधील विविध टप्पे स्पष्ट करा.
23. ''दलित कवितेने मराठी कवितेचे क्षेत्र निश्चितच विस्तारले आहे.'' चर्चा करा.
24. ज्योती लांजेवार किंवा सुरेखा भगत यांच्या लेखनाचे गुणविशेष उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
25. प्र.ई सोनकांबळे किंवा लक्ष्मण माने यांच्या आत्मकथनाची वाङ्मयीन चिकित्सा करा.

SECTION - IV
विभाग – IV

Note : This section consists of one essay type question of forty (40) marks to be answered in about one thousand (1000) words on any of the following topics. **(40x1=40 marks)**

या विभागात चाळीस (40) गुणांचा एक निबंधात्मक प्रश्न आहे. पुढीलपैकी एका विषयाची निवड करुन त्याचे उत्तर एक हजार (1000) शब्दापर्यंत लिहावयाचे आहे. **(40x1=40 गुण)**

26. 'लोकसाहित्य' या संकल्पनेची व्यापकता स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय भाषांमधील पारस्परिक भाषांतराला उत्तेजन देण्याचे कार्य कोणकोणत्या संस्थांकडून कशा प्रकारे केले जाते ?

किंवा

भारतातील स्त्रीमुक्तीची चळवळ ही पाश्चात्य स्त्रीमुक्तीच्या चळवळीचे विस्तारित रूप आहे काय ?

किंवा

बदलत्या ग्रामजीवनाचा वेध मराठी ग्रामीण साहित्यातून कसा घेतला गेला आहे त्याचे वर्णन करा.

किंवा

दलित साहित्यातील आत्मभानाचे विविध स्तर आणि पैलू स्पष्ट करा.

FOR OFFICE USE ONLY							
Marks Obtained							
Question Number	**Marks Obtained**	**Question Number**	**Marks Obtained**	**Question Number**	**Marks Obtained**	**Question Number**	**Marks Obtained**
1		26		51		76	
2		27		52		77	
3		28		53		78	
4		29		54		79	
5		30		55		80	
6		31		56		81	
7		32		57		82	
8		33		58		83	
9		34		59		84	
10		35		60		85	
11		36		61		86	
12		37		62		87	
13		38		63		88	
14		39		64		89	
15		40		65		90	
16		41		66		91	
17		42		67		92	
18		43		68		93	
19		44		69		94	
20		45		70		95	
21		46		71		96	
22		47		72		97	
23		48		73		98	
24		49		74		99	
25		50		75		100	

Total Marks Obtained (in words) ....

(in figures) ....

Signature & Name of the Coordinator ....

(Evaluation) Date ....